Број 231 У Новом Саду, четвртак 29 септембра 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецом и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр 40 пот

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

„Дубровник“ о речкој конференцији.

Далматински „Дубровник“ доноси чланак о речкој конференцији Мисли да је била прерана. И да се желело тиме, да ми нашим држањем осигурамо може бити помоћ за изведење анексије, а за коју се не смемо у оваким околностима загрејати.

Иначе вели „Дубровник“ ово: „Ми смо се давно осведочили да што се најпре не среди унутрашњи хрватско-српски спор и с ове и с оне стране Велебита, не може бити ни озбиљна међусобна разговора, а камо ли озбиљнога закључка, било то између хрватских и српских заступника, било између хрватскога и српскога народа у тако званој Троједници. Док тога не буде, још мање може бити заједничке акције онакве, какву се је тобоже замишљало са састанком на Реци. Срби желе чистоћу положаја, а док то не буде, они се неће ни ма у коју заједничку акцију упустити са представницима онога дела хрватскога народа, који меденим речима, каже: Та има Срба; та Срби су и Хрвати браћа.

Већ позив на састанак управљен на поједине заступничке клубове, на заступнике и на представнике Франковаца даје српској народној странци и њезиним посланицима узрок сумњати о искреним намерама сазивача.

По сазиву какав је, сасвим је игнорисан и не позват на састанак онај понајбољи део српскога народа у Бановини, који здраво мисли и поштено ради, а нема свога парламентарнога заступства, јер је жртва неваљалог изборнога система, а опет сазвани су на састанак представници српскога народа у Далмацији, да за себе већају и тобоже одлучују „о становишту и правцу заједничкога рада у „питањима, која су неприпорна и целоме „чароду заједничка“ с представницима оне странке, која не признаје Српског политичкога народа ни с ове ни с оне стране Велебита, пак ни у Босни ни у Херцеговини, а да није било онога једнога блаженога гласа већине при правашком састанку на Сушаку, шћаху их не признати ни у Црној Гори.

Становиште које су у управни одбор српске народне странке и српски народни посланици заузели у овоме погледу, није могло друкчије да буде, они желе и хоће да буду солидарни у схваћању народних питања и народних интереса са Србима и с ове и с оне стране Велебита и са свим Србима у осталоме српскоме свету, а најсколи и онима, који имаду своме политичкоме програму усвојено начело „Балкан Балканцима“, пак, доследни томе, и удешавају свој политички програм.

Хоће се искрене акције наклоности Хрватске према Србима, а док то не буде, тачка хрватскога преграма, да су Хрвати и Срби један народ с два имена остаће свега сама етикета, у коју ћа мало ко веровати, као што јој и ми слабо верујемо, а до тада она приправност, коју су Срби у своме политичком програму изјавили, кад су усвојили питање сједињења с Хрватском и Славонијом, не ће постати актуелна“.

* * *

„Дубровник“ у многоме сасвим друкчије мисли но „Нови Србобран“. Он не може да верује да данас хрватска опозиција жели искрену слогу.

Ми нећемо унапред да се погађамо. Треба покушати заједницу са хрватском опозицијом. Тада ћемо видети на чему смо, а време је да то што пре поуздано дознамо.

Народни збор у Великом Бечкереку.

Брзојавом сте извештени да смо овде у Великом Бечкереку одржали у недељу народни збор. Збор овај испао је лепо, јер је на њему било преко три хиљаде учесника Лепо су се одазвали и Румуни, а нарочито браћа Словаци. Словаци из Арада и Ковачице изишли су далеко и дуђи ечанском друму испред својег родољуба и ваљаног сина Милоша Крну, те су га свечано допратили овамо.

Председници збору били су: Паја Милин, парох из Башахида, Валеријан Петровић из Малог Торка, Румун и Слован Јермаши. Перовође су биле др. Сл. Жупански и др. Тирој, Румун.

Збор је отворио поп Паја Милин. Говорили су од стране Срба др. Јован Манојловић и Јоца Глигоријевић. Од стране Румуна Валеријан Петровић, Север Боку уредник арадске „Трибуне“ од браће Словака др. Милош Крно. Сви говори били су стварни и исцрпни и произвели су на искупљен народ силан утисак. Нарочито је др. Крно, умео да одушеви и загреје браћу Словаке, који су га доиста са највећом пажњом и поштовањем слушали и сваки час бурно прекидали. Јасно се видело, да др. Крно на браћу Словаке из ових крајева има врло јаку уплива, да управо у њему гледе онога, који их је пробудио из дубоког сна, да почну народносну борбу и да у њему гледе својег вођу. Но и код Срба и код Румуна др. Крно оставио је врло пријатне и трајне утиске и свако је словачком народу морао пожелети још многих синова, као што му је др. Милош Крно.

Збор је трајао пуна два сата и то од 2—4 после подне.

Велики простор на пијаци био је начичкан са многим колима, једна су за час застала, па се даље кретала, да уступе места другима. Тога дана био је у Великом Бечкереку и главни вашар; сви они који су имали важна посла на вашару, пожурили су да своје послове сврше, па су на коли дошли да бар неколико речи чују на збору. Кретали су се за тим даље, јер је пут до зла бога рђав, а њихов дом далеко Из више места стигао је народ на збор пешке, јер је жалио да на такву путу убија своју марву. Погрешка је била учињена да је збор био за исти дан заказан кад и вашар, јер многи ратари, па и сам бечкеречки трговац и занатлија, није смео да напушта радњу и дође на збор. При свем том збор је, као што рекосмо врло лепо испао. Резолуције су једногласно усвојене. Оне су истог садржаја као и резолуције, које је донео велики новосадски збор на Усековање.

После збора била је заједничка закуска у гостиони код „Краља“. Ту је било много и Срба и Румуна и Словака. Пало је много родољубивих здравица, нарочито о браћењу и заједничком раду сва три ова народа. Било је Срба, који су здравили и румунски, а било је Румуна, који су здравили српски.

Увече је била српска забава у корист српске читаонице. — Многи Румуни били су на тој забави и у друштву са Србима весело провађали до скоро у зо-

ПОДЛИСТАК.

Празноверица

И ако су данас наука и просвета, доказале како је несмислено и смешно бити сујеверан, то празноверица влада и дан данас не само код оних који су мало школа учили, већ и код оних који се држе за школоване и учене. Тако ни један члан лондонске берзе, неће ни за живу главу правити забелешке са новом оловком Сви трговци и грошићари лондонски служе се такођер са врло малим оловкама, које једва могу да држе између прстију. За најсретнијег држе оног, који нађе окрајак оловке на земљи, и често се дешава, да кад више њих спазе у један мах такав крајичак оловке, који је можда бацио ко и из обешењаклука на земљу, а они се зло потуку отимајући ту „срећу“ једно од друго. Многи трговци нарочито избегавају, да се за време пазара не рукују с киме, јер држе, да ће их срећа одмах изневерити. У Лондону и другде, тако се јако пази на то, да ни газда ни његови млађи, неће пружити руку ни својем најбољем пријатељу, све до год траје пазар, а то од 10 сати пре подне па до 6 сати после подне. И Едисон, велики проналазач је сујеверан. Држи петак за свој најсретнији дан и све теже послове отпочиње тог дана. — Велико енглеско прекоморско бродарско друштво „Вите Штар“, неда да ни на једном његовом броду буде број 13. Ниједна кабина, ни један чамац, ни једна машинерија и оруђе нема тог броја. А разлог је тај, што је то друштво изгубило један од највећих својих бродова, на његовој тринаестој пловидби по мору, 13 дана у месецу. Није помогло ништа, што је исто друштво после кратког времена такођер изгубило брод, који се утопио, а није му било ни тринаесто путовање, ни 13 дан у месецу нити је имало број 13, о спасао се на њему само путник, који је у књигу био забележен по реду као тринаести. — О оваким празноверицама дало би се још много писати. Познато је да се сујеверни нарочито отимају за парче ужета, на којем се какав несретник обесио или хтео да обеси, и да то врло скупо плаћају. То је употребио мудро и један глумац, који је имао дугова преко косе. Извео је вешто покушај самоубиства но у згодан час скинули су га са ужета. Брзо се прочуло и са свију страна журили су да се дочепају парчета тог ужета. Он га је исекао на ситне делове и за њих добио преко 10 хиљада круна. Лудошћу других лепо се користио. —р—

*

Американски сан.

У неком граду Јужне Америке живио је неки млад, али врло ружан и пегав човек. Његова спољашњост јако му је сметала, јер ни у чему због ње, није имао среће. Код женског света никако није могао наићи на допадање а то га је, као млада човека, јако болело. Употребљавао је све чудотворне лекове које је у огласима читао, па никакве користи! Најзад је пао у очајање и намеравао да се потпуно одвоји од света. Спремио је све, што му је требало за живот и као други Робинсон, отишао је у осамљени, пусти крај Ту је живио неколико месеци као прави пустињак. Али једне ноћи усни чудновати сан. Тада је уснио да је постао неоскарано леп младић, са лицем белим као снег и танким црним брцима. Коса му је падала по раменима а очи су му весело сјале. Он се тако јако обрадовао, да се тргнуо из сна и скочио са постеље.

После годину дана он се вратио натраг. Потражио је свог пријатеља. Али га овај није могао познати. — Млади се човек не мало чудио томе. Никако није могао објаснити себи, да се човек може толико заборавити за тако кратко време „Та ја сам, зар ме не познајеш? Ја сам Хенрик твој пријатељ“ „Опростите господине, али ја вас не познајем.“ „Чудо! Зар сам се толико променио? Зар не познајеш моје пегаво лице?“ „Којешта ваше је лице без и једне пеге Оно је бело као снег.“ „То није могућно!“ На крају крајева једва су се објаснили. Хенрик је испричао све појединости о себи и овај пут се уверио, да је он то заиста. Затим се огледао у огледалу и видио је, да је био исти онакав, каквог је себе сањао пре неколико месеца. Чудноват сан! Али и американски!

ру. И том приликом пало је више родољубивих здравица са обе стране.

Криза.

Угарски сабор одгођен је краљевим ручним писмом до 6. (19.) децембра. Коалиција усвојила је предлог грофа Андрашија, којим се протестује против одгођаја сабора и износе повреде устава. Седница ова била је врло бурна.

Горњи дом имао је после пооне своју седницу, на којој је прочитано краљево ручно писмо, којим се представничка кућа одгађа. Барон Пронаји поднео је предлог којим се жестоко осуђује то често одгађање посланичког дома. Бети је поднео много блажији предлог у којем изриче наду да се оваки чести одгађаји неће више дешавати и да ће поћи за руком да се оваки заплетени критички односи уклоне и да ће наступити редовне здраве прилике. Кроиајев предлог добио је 44 гласа, а против њега гласало је њих 50. Бетијев предлог је усвојен.

*

Шта ће све бити док се 6. (19.) сабор поново не састане о том се разно говори. Највише се верује да ће Фејерваријева влада дотле живо спремати земљиште за нове изборе. И чим се сабор састане, одмах ће бити распуштен и спровести нови избори А шта ће се после десити, то зависи прво од тога, како ће ти избори испасти. У опште врло је тешко и приближно изнети шта ће после тога бити. Добије ли Фејерваријева влада већину, у што је тешко веровати, онда ће и даље владати. и ствар ће ићи својим током. Не добије ли већину нико незна како ће се догађаји развити.

У ствари Јаше Томића и Момчила Тапавице.

Записник

у ствари личне афере, која је настала између г. Јаше Томића и г. Момчила Тапавице услед инсулта од стране г. Тапавице на г. Јашу Томића 8. октобра (25. септембра) о. г. на железничкој станици у Новом Саду око 8 часова изјутра.

Опуномоћеници г. Јаше Томића, гг. др. Миладин Свињарев и Марко Вилић, потражили су г. Момчила Тапавицу у његовом стану још истога дана 8. октобра п. н. к. око ½12 сах. пре подне, но како га нису нашли код куће, оставили су у његову стану своје посетнице. Одмах за тим су предали препоручено писмо, упућено г. Тапавици, јер им је речено, да је г. Тапавица отпутовао у Фу тог. 10. октобра п. н. к., када су се опуномоћеници г Томићеви враћали око 12 часова са поште, камо су отишли да виде, да ли је писмо уручено г. Тапавици нашли су се са г. Тапавицом и он им је рекао, да ће после подне тога дана послати своје опуномоћенике. То је и учинио пославши г. Станка Белеслијина и г. Јанка Перића, који су потражили г. дра Миладина Свињарева у његову стану око 6 часова по подне. Опуномоћеници обеју странака састали су се још истога дана у 8 часова у вече у стану дра Миладина Свињарева и претресли су ову ствар, као што је ниже изложено:

Опуномоћеници г. Момчила Тапавице изјављују да су дошли у име г. Момчила Тапавице, да преговарају и решавају у ствари афере, која се 8. октобра десила између г. Момчила Тапавице и г. Јаше Томића.

Опуномоћеници г. Јаше Томића траже задовољштину од г Тапавице због инсулта на железничкој станици.

Опуномоћеници г. Момчила Тапавице изјављују, да је њихов штићеник готов у свако доба дати задовољштине г. Јаши Томићу но како ова ствар стоји у каузалној вези са оном афером, која је потекла због чланка „Дивљаштво у Матици Српској“, а који је чланак изашао у „Застави“, у ком чланку г. Јаша Томић не само да лично вређа г. Момчила Тапавицу, него и његову ексистенцију својим тврдњама угрожава, то је г. Момчило Тапавица приморан био да судским путем потражи себи задовољштине због тога чланка, тим пре што је г. Јаша Томић изјавио, да ће сваку своју тврдњу доказати.

Због тога опуномоћеници г. Момчила Тапавице изјављују, да док суд споменуту парницу правоваљано не реши, не могу дати задовољштине г. Јаши Томићу; у осталом изјављују, да, ма како се споменута парница решила, њихов штићеник стоји на расположењу г. Јаши Томићу.

Опуномоћеници г. Јаше Томића узимају на знање ову изјаву и сматрају да је ова ствар сада свршена, а г. Јаши Томићу остаје право да после правомоћне судске пресуде учини кораке, које нађе за потребно.

У Новом Саду 10. октобра (27. септ) 1905. год.

Др. Миладин Свињарев
Марко Вилић
опуномоћеници
г. Јаше Томића.

Ст. Белеслијин
Јанко Перић
опуномоћеници
Момчила Тапавице.

Потонуо шлеп и лађари.

У Броду на Сави потонуо је 6. о м. један шлеп који је натоварен био са шљунком, а заједно са истим утопила се и три радника дочим се четврти, који је био са осталом тројицом такођер у собици на шлепу — сретно спасао се Чим је спазио да у собицу улази вода, која га је и пробудила, одмах је пробудио и остале другове, и он отвори врата али вода је таком силом јурнула унутра, да је једва испливао на површину воде. Остала тројица се удавила јер је шлеп после неколико тренутака потонуо. Сва четворица су радници из Босне. Несрећа се десила услед тога што је шлеп био претоварен са шљунком те је услед олуја, захватио талас шлеп, те га потопио. Несрећа се десила близу обале у самом Броду.

Коњско месо се тражи.

У нашем листу је већ било говора о коњским касапницама у Пешти. Сад читамо у пештанским листовима — да се коњско месо јако тражи. Сиротиња се толико граби за коњско месо, да новоотворене три варошке касапнице не могу да подмире траж њу купаца. Сад ће варошко представништво сасвим напустити продају говеђег и телећег меса, јер га сиротиња не купује и ако је с неколико новчића јевтиније, него у другим касапницама, а уз то ће се још и по другим варошким срезовима отворити нове коњске касапнице. Уједно ће варошко представништво донети закључак, да коњско месо не сме други осим варошке касапнице — продавати.

Спалио пуницу

У општини Чирчи, у жупанији шарошкој, сељак Михајло Бенчик страшно је мрзео своју пуницу и хтео је се ма како ослободити. Пре неки дан увуче се ноћу у пуничину кућу и полије петролеумом постељу, на којој му је пуница спавала. Затим подметне под постељу сламе и запали је. Не само да се запалила постеља него и цела кућа. Старица је нашла смрт у ватри.

Време.

Према телеграфском извештају од 28. септембра може се очекивати променљиво, ветровито и хладно време, на много места киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 28 септембра.

Састанак српских странака.

Ср. Карловци. 3. (16.) октобра биће у Задру састанак српских далматинских посланика, српске народне далматинске странке, српске народне радикалне странке, и српске самосталне странке.

Криза.

Будимпешта. Министери Криштофи и Лањи одпутовали су у Беч.

Демонстрација.

Просниц. Због бринских догађаја Чеси су и овде демонстрирали, војска се умешала и многи су рањени.

Трговина

БУДИМПЕШТА, 28. септембра.
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 13 кр 05 пот. до 13 кр. 20 пот.
Раж средње каквоће 12 кр. 80 п. до 13 кр. 10 п.
Јечам за храну 12 кр. 50 пот. до 13 кр. — пот.
Јечам за кување пива — кр. — пот. до — кр — пот.
Зоб прве каквоће 13 кр. 20 пот. до 13 кр. 80 пот.
Зоб средње каквоће 13 кр. — пот. до 13 кр 20 пот.
Кукуруз домаћи 16 кр. 80 пот. до 17 кр — пот.
Кукуруз чинквантин — кр. — п. до — кр. — пот.

Термини.

Жито за октобар 16 кр. 16 п. до 16 кр. 18 пот.
Жито за април 1906. 16 кр. 74 пот до 16 кр. 76 пот.
Раж за октобар 13 кр. 10 п. до 13 кр. 12 пот.
Раж за април 1906. 13 кр. 66 пот. до 13 кр. 68 пот.
Кукуруз нови — кр. — пот. до — кр. — пот.
Кукуруз за мај 1906. г. 13 кр 34 п. до 13 кр. 36 пот.
Кукуруз за август — кр, — пот. до — кр. — пот.
Све од 100 клг.

Течај новца.

Наполеон (20 франака) 19 кр. 41 пот.
20 марака (у злату) 23 кр. 47 пот.

ЛИСТАК.

Нови живот.

(Наставак)

Но је ли Божа Савић свему крив? Крив је доста, али није он једини кривац. Да видимо:

Божи је било тек десет година, кад му једно за другим умреше и отац и мати. Покојни Панта био је, што'но рећи, човек на свом месту. Са својим Милевом стекао је два фрталља земље, и дигао виноград, а шљивик му је био најуређенији у читавом Тополовцу, но умре у најбољој снази. Прво он, а за њим и његова Милева. Не зна човек управо ни сам, шта им наједанпут би. Били су једанпут на орању, а ударио велики пљусак, као да је била провала облака. Дошли су обоје кући скроз мокри. Панта доби грознице, а и Милеви није било баш најбоље. Лечника нису хтели да зову, та наш сељак зове га на жалост тек онда, кад све бабе опробају своје „лекове“, наш сељак зове га онда, кад умире... Тако је и с Пантом било. И ако је био човек паметан, тек је на два дана пред смрт дао послати кола по лечника. Но помоћи више није било, он умре. Милева падне у постељу, па и она умре за њим на неколико дана. Лечнику се није хтела дати ни прегледати. „Није помого ни Панти, ни неће ни мени“ говорила је она а није сирота мислила на то, да је Панти дошао лечник на два дана пред смрт. Тако свршише обоје, а оставише за собом троје нејаке дечице Божу, Зорку и Марију, Божа је било десет година, Зорки девет а Мари једва три године.

Требало је деци наћи тутора. Кога ће него чика Тошу Савића брата Пантиног. Боље да нису тако урадили? Хе, али „они“ у општини добро се пазе са Тошом, па онда он је и најближи, била би срамота да њега обиђе. Но тешко деци без родитеља, а кад су још нејака, то им је готова пропаст. Па кад се бар нађе добар старатељ и Боже помози, али Тоша Савић није био пријатељ на својој рођеној кући, а како ће тек деци покојног брата, с ким се је још и поделио и дуго времена живео као с највећим непријатељем. Тоша је био један од оних наших људи, који мисле да се може живети а да се не ради. Волео је отићи чешће у „бирцуз“, нарочито кад су тамо „господа“ и то она из општине или из вароши каква „комисија.“ Али од те господе он није примао добре ствари него само рђаве, а уживао је кад је могао он почастити ког од те господе. Постао је после и општински одборник, но то му је више бележник учинио „за услуге“, него што га је народ хтео. Но није то никакво зло бити општински одборник; ено и Која Перин и Сава Жунић и други, па су општински одборници и ту дужност и част тачно обављају. Али они знају опет чувати своје имање. Иду у општину, кад треба, па онда кући за послом. Тоша је био више у општини него код куће, почео је пушити цигаре, ишао је сваки дан у крчму на пиво, а почео се и картати. Ето такав је био старатељ Боже Савића, није онда чудо да ни е ни Божа постао бољи. Код стрица па још старатеља није имао ништа лепог видети, ни научити.

(Наставиће се.)

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.